

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Κυριάκου Κατζουράκη

Η ΠΡΟΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ ΟΥΣΑΚ ΚΡΑΤΗΣΕ ΠΕΡΙΠΟΥ ΤΕΣΣΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ, γράφια, σκίτσο σχέδια και εικόνες, τελικό σενάριο. Στην προετοιμασία της υλοποίησης αποφασίστηκαν τα σημαντικά κάμερα, συνεργάτες, προσαρμογή προϋπολογισμού και κυρίως οι ηθοποιοί. Ένας ολόκληρος χρόνος κριόσστηκε για τις πρόβες και για το στήσιμο του μηχανισμού της παραγωγής.

Είναι δύσκολο να έχει απόσταση και να είσαι αντικειμενικός - εξ άλλου ποτέ δεν ήθελα να είμαι - αλλά μπορώ να ισχυριστώ ότι βλέποντας το υλικό για να ορκίσω το μοντάζ, ένοιωσα ότι ήταν αυτό που εικόμοινα να είναι. Το βασικότερο ήταν ότι το υλικό - οι λήψεις, τα πλάνα, οι εικόνες που γέμιζαν την οθόνη - δεν είχαν αυτό που τόσο παρεξηγημένα λέγεται: εικαστικότητα. Όλοι περιμένουν από ένα ζωγράφο να έχει κάποια ιδιαιτερότητα στα πλάνα του. Ευτυχώς το υλικό ήταν καθαρό σινεμά χωρίς περιστροφές και εικαστικούς συμβολισμούς. Αυτό με οδήγησε στο μοντάζ να αξιοποιήσω τη δομή του σεναρίου, τις παράλληλες ιστορίες που όλες μαζί συνθέτουν μια ιδεστή μεν αλλά γεννημένη από το παρόν, πιστική εικόνα της ζωής.

Οι πολλές παράλληλες ιστορίες και η τοποθέτησή τους σε ένα δυναμικό μέλλον έκαναν τη δουλειά στο σενάριο ακόμα πιο δύσκολη, απ' όσο είναι πάντα ούτως ή άλλως. Έπρεπε πάση θυσία να αποφευχθεί η φλυαρία και ο συμβολισμός. Η ζωή δεν έχει συμβολισμούς, πόσο δε μάλλον όταν γίνεται αβόστακτα σκληρή. Τότε ρέει με την απλότητα της βαρύτητας και της ελεύθερης πτώσης. Ο πλούτος στην εικόνα δεν κατασκευάζεται, ενυπάρχει στη γραφή και στην προσέγγιση του θέματος. Η πρώτη μορφή - η γνώμη μου είναι ότι αυτό κιάει σε κάθε έργο τέχνης - είναι ένα μπερδεμένο κουβάρι, το όσημο με το σκίτσο, το θαλό με το ευκρινές, το κρίσιμο με το περιτό. Αν τρομάζει κάποιος σ' αυτήν την δημιουργικά δύσκολη φάση κι ορκίσει να σιπώνει, δηλαδή να κραιπάλει, για να αποφύγει το μπερδεμα, τότε το έργο θα χάσει την αριμή του.

Ζωγραφίζοντας το σενάριο κατάφερα να υπερδευτώ. Ήταν απαραίτητο όμως για να μπορέσω να ξεπερδέψω τα τόσο πολλά νήματα που φούξανε το φιλμ. Δεν πρόκειται για αριστικό στόρυμπορντ, είναι ένας τρόπος δικός μου - πάντα το κάνω - να ορίζω και να περιορίζω την εικαστική διάθεση. Εδώ είχαμε να κάνουμε με τον κίνδυνο της καταστροφολογίας, της υπερβολής, της μυθοποίησης, ζητήματα που από την πρώτη στιγμή και ήθελα να αποφύγω. Ήταν λοιπόν φυσικό να προσπαθώ με κάθε τρόπο να βρω λύσεις. Η ζωγραφική είναι ένα εργαλείο που γνωρίζω να χρησιμοποιώ, είναι αυτόνομη και μπορεί να γίνει παράλληλα χρήσιμη στους συντελεστές μιας ταινίας. Όμως η επιρροή της στον κινηματογράφο είναι, κατά τη γνώμη μου, μικρότερη της λογοτεχνίας. Στο ανεμά δεσπόζει η αφήγηση, δηλαδή ο χρόνος, το τμήμα του νήματος που είναι η ζωή στο παρόν, στο παρελθόν και στο μέλλον. Ο εικαστικός κινηματογράφος είναι μια κατασκευασμένη ορολογία για διευκόλυνση, ο κινηματογράφος είναι σκόνα, ώρα εξ' αρχής εικαστικός.

Στο ιεσάκι την ιστορία την αφηγείται ένα μικρό κορίτσι. Η παιδική μήνμη φτιάχνει από μόνη της μια ελλειπτική φόρμα: ολοκληρωμένα αισθήματα, φυσική αποστασιοποίηση, αμεσότητα στις αλλαγές του αφηγηματικού χρόνου. Και τότε τότε περιγράφει καταστάσεις που ξεφεύγουν από τη γραμμική αφήγηση, που νοιώθουμε ότι ίσως να μην έγιναν έτσι ακριβώς ή να μην συνέβησαν και ποτέ. Για παράδειγμα, κάποια στιγμή ακούγεται ένας στίχος του ποιητή Κορούζου ο οποίος αργότερα εικονοποιείται και γίνεται μια από τις πιο σκληρές σκηνές της ταινίας. Είναι απλώς η ταραγμένη φαντασία του παιδιού που ζωντανεύει το παίγνιο ή μέρος της ρεαλιστικής αφήγησης;

Μπορώ να πω ότι όλα αυτά τα χρόνια που φούξανε την ταινία με την Κάτια, τοποθετώντας το θέμα μας κάπου στο κοντινό μέλλον, αρκίσαμε να καταλαβαίνουμε περισσότερο τη σημερινή πραγματικότητα. Αυτό έχει φούξει ένα υπόγειο αίσθημα που ποτίζει το έργο από την αρχή μέχρι το τέλος.

Η έννοια της τροφής - πνευματικής και φυσικής - διαπερνά την ταινία. Είναι κι αλλιώς ο "υποσιτισμός μας" είναι δεδομένος και κινδυνεύουμε να συμβεί αυτό που λέει ο ρόλος του Φρέντις "... ο εξουθενωμένος δε σηκώνει κεφάλι, δεν έχει κεφάλι".

Στο τέλος τα κεφάλια σηκώνονται, δύσκολα και οδυνηρά, αλλά η παραπάνω φράση διαφεύδεται. Ας πούμε ότι η ταινία μας είναι μια ευχή.